

Handmjölkning

Själva tekniken är inte så avancerad men kräver en lugn och van ko samt tålamod och övning.

Sitt eller stå böjd vid sidan av den uppbundna kon. Placera en ren hink framför kons bakben/under juvret. Var beredd att ta bort hinken om kon blir orolig. Det finns två vedertagna metoder. Den ena går ut på att du tar tag om spenen med hela handen, klämmer åt högst upp med tummen och pekfingret så att ingen mjölk försvinner uppåt i juvret och sedan kramar med fingrarna uppifrån och ner (och håller kvar) i tur och ordning tills mjölk sprutar ut ur spenen. Du behöver inte röra handen så mycket utan det är fingrarna som ska jobba. Denna metod anses som skonsammast för kon.

Har du en ko med korta/små spenar funkar det dock inte så bra med den metoden, för då hamnar mjölken i din handflata.... Då kan man med försiktighet använda sig av den s.k. stripmjölkningssmetoden. Istället för att gripa om spenen med hela handen så använder man bara tumme, pekfinger och långfinger. Man klämmer åt och drar neråt. Långfingret används mest för att stödja/styrka upp pekfingret. Denna metod är effektivare, men den ska utföras med känsla för djuret så att hon ej skadas.

Om inte kon har kalv vid sidan måste hon mjölkas ur helt varje gång annars riskerar hon att få mastit! Vill hon ej släppa mjölken kan man buffa (ganska kraftigt) på juvret underifrån precis som kalvarna gör.

Viktigt med god hygien

Vid all hantering av mjölk är det viktigt med god hygien annars tappar mjölken fort hållbarhet och kan t o m bli farlig att använda. Därför ska man alltid se till att man själv, kon och redskapen som används är hygieniskt rena. Detta kan givetvis lösas på många olika sätt. Redskapen ska vara lätta att rengöra och tåla höga temperaturer så att man exempelvis kan sterilisera dem med kokhett vatten. Bara kokhett vatten duger inte som rengöring, utan bör föregås av diskning/tvätt (med någon form av disk- respektive tvättmedel) i lägre temperatur annars bränner proteinet fast och fett blir svårt att få bort.

Rostfri spann/hink är att föredra framför plastspann. För rengöring av juvret finns olika lösningar på marknaden, t.ex desinficerande lösningar eller engångsdukar. Man kan också använda ren trasa och rent varmt/ljummet vatten (vänligen notera att allt brunsvatten verkligen inte har livsmedelskvalité och bör, om man ej har korrigerande filter och UV-belysning av vattnet, kokas). Är kon mycket smutsig bör man tvätta av henne i flera omgångar och givetvis byta vatten och trasa emellan. Trasor och spann kan rengöras med kokhett vatten, diskmedel och ev klorin mellan varje användning. Om kon är mycket smutsig i pälsen bör hon även borstas av innan juvret rengöres så att hår, halm, gödsel eller grus inte faller i mjölkhinken.

Att vänja kon vid mjölkning

När du tränar din ko att bli mjölkko bestämmer du dig för vilken sida du vill kunna mjölka henne ifrån. Man brukar oftast mjölka ifrån kornas högra sida. Börja med att bara ta lite försiktigt på juvret. Får du inte det så får du börja med lite mera grundläggande tämjning av djuret. Gör gärna dessa övningar i samband med att kon äter något gott så hon får positiva associationer. Stressa inte, det måste få ta tid och bygger på förtroende. Att bli arg eller dänga till kon hjälper inte ett dugg. Enda gången det är OK är för att skydda dig om du riskerar att skadas allvarligt av kons beteende. För kon är denna träning något nytt och det kan upplevas obehagligt eller farligt, så ta det lugnt och fint. Det är inte ovanligt att korna försöker sparka eller viftar irriterat med svansen.

När man obehindrat och utan överdriven försiktighet får röra vid kons juver kan man klämma lite mer på spenarna och så småningom börja ha en spann under juvret. Öva med en billig plastspann, hon kommer att trampa och sparka på den! Återigen, tålamod, tid, upprepning och förtroende för utvecklingen framåt. Samma sak när det är dags att introducera något att sitta på - använd något billigt och lätt som ni inte blir skadade av om det flyger all världens väg (t ex en upp-och-ner-vänd plastspann) tills att man är säker på att kon tolererar det. Var på din vakt och se till att du har en flyktväg om kon blir nervös.

Brukligt är att mjölka i samband med utfodring morgon och kväll. Antingen står de uppbundna i sina egna bås eller, under sommarhalvåret, fodrar man dem vid några träd i hagen där man t ex satt upp tjueringsringar så man kan binda upp dem. En rekommendation är att inte använda vanliga grimskafat utan kedja eller sådana remmar man har bakom rumpen på djuren när de står i hästtransporter. Kor är starka och om de får panik eller bestämmer sig för att ta sig loss så sliter de grimskafaten rakt av! Öva bara att binda upp dem i samband med utfodring till en början, mjölkningen får vänta tills de accepterar att stå tjuerade.

Skydda mjölken

Morgonmjölkningen sommartid göres helst innan flugorna vaknat, annars är det nästan omöjligt att genomföra den! Regnar det mycket så kan det vara bra att ha en frottéhandduk med ut vid mjölkningen så att man kan torka av sidan på kon, annars riskerar man skitiga droppar i mjölken och då kunde man lika gärna struntat helt och hållet i hygien! Är korna alltför smutsiga och regnet öser ner så kan kalvar, katter och grisar få dela på mjölken.

Det är bra om man har något att lägga över spannen efter man mjölkat klart så att inte flugor eller kringblåsande skräp faller ner i mjölken. För säkerhets skull silar man också mjölken, antingen genom engångsfilter av papper eller ren silduk som man lägger i lämplig silanordning. Man kan t ex köpa De laval's disc filters och lägga dem i ett durkslag som används enbart till mjölk och steriliseras mellan varje gång.

Frågar man livsmedelsverket så ska all mjölk pastöriseras, dvs upphettas så att alla bakterier dör. Därefter ska den kylas och hållas kyld (under 8 grader Celsius).

Vill man separera mjölken är den enklaste lösningen att låta mjölken stå kallt i en skål till dagen därpå så att grädden flyter upp. Sedan kan man skumma av grädden med en vanlig sked. Får mjölken stå i skålen i två dygn blir det mera grädde och magrare mjölk att dricka. Vill man använda separator bör detta göras direkt medan mjölken är ljummen.